

Zakończyły się już badania archeologiczne w zachodniej części ulicy Bulwar Filadelfijski. Gmina Miasta Toruń chce, w sposób niezagrażający dalszej realizacji inwestycji, wyeksponować to, co udało się odkopać.

Badania archeologiczne, które były realizowane od czerwca do października 2023 roku, zaowocowały pozyskaniem ciekawego zbioru zabytków, które są ważnym źródłem licznych informacji dotyczących organizacji i życia nabrzeża tej części Torunia od XIII do XIX w. Najważniejszym wynikiem prac jest odkrycie oraz inwentaryzacja XIII/XIV-wiecznego muru oporowego o niezwykle złożonej i ciekawej konstrukcji. Gmina Miasta Toruń czeka teraz na sprawozdanie z przeprowadzonych badań oraz przygotowanie całej dokumentacji powykonawczej z badań, co powinno zostać wykonane do końca lutego 2024 roku.

Mając na uwadze dobro odkryć, 12 października 2023 r. odbyło się spotkanie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, projektantem bulwaru oraz ekspertami w zakresie archeologii i konserwatorstwa. Podczas spotkania ustalono przede wszystkim, że **odkryte fragmenty murów należy bezwzględnie chronić przed niekorzystnym wpływem warunków atmosferycznych, a najlepszą metodą**

jest ich zasypianie kruszywem mineralnym, zgodnie z wytycznymi nadzoru autorskiego odnośnie zagęszczenia, WKZ-u i ekspertów. **Jeżeli za parę lat ktoś dojdzie do wniosku, że trzeba je odkopać i wyeksponować, i do tego czasu będą gotowe badania oraz opracowania naukowe, to można wrócić do tej kwestii.** Fakt zasypiania nie oznacza zniszczenia tego, co zostało już znalezione. Tutaj warto dodać, że prace zostaną przeprowadzone ręcznie - tak, aby nie uszkodzić odkryć.

Decyzja ta opiera się między innymi na tym, że **miejsce, w którym znajduje się wykop, jest na terenie zalewowym.** Teren ten znalazł się pod wodą podczas powodzi, która nawiedziła Toruń w 2010 roku. Widać to na zdjęciu poniżej:

Tutaj warto zaznaczyć, że podczas powodzi z 2010 roku rzędna wody wyniosła 40,54 mnpm. Przy czym rzędna wody 10-letniej wynosi 39,79 mnpm, a rzędna wody 100-letniej 41,13 mnpm. Z kolei rzędna dna wykopu badań to 35,74 mnpm, a rzędna górnej warstwy murów to 38,70 mnpm. **Oznacza to, że obszar, na którym prowadzone były prace archeologiczne, może w całości znaleźć się pod**

wodą.

Dodatkowo istnieje niebezpieczeństwo zalania wykopu wodami opadowymi, w tym od kanalizacji deszczowej, której realizacja jest wstrzymana, a która zbiera wody z wykonywanych nawierzchni.

Problemem i dużym zagrożeniem są też **kolizje z sieciami i brak możliwości przebudowy sieci gazowej średniego ciśnienia**, która przebiega w tym miejscu i zasila znajdującą się w sąsiedztwie stację redukcyjną. Ze stacji tej poprzez gazociąg niskiego ciśnienia zasilany jest Zespół Staromiejski, Przedmieście Chełmińskie oraz Bydgoskie. **Gazociąg ten jest jednym z głównych gazociągów-strategicznych rozprowadzających paliwo gazowe.** Sieć poprowadzona jest przez most i wspiera gazociągi, które zasilają zachodnie dzielnice Torunia oraz Wielką i Małą Nieszawkę aż po Cierpice. Dlatego też okresowe **wyłączenie takiego gazociągu w okresie zimowym jest niemożliwe**, a w przypadku zastosowania technologii robót bez przerw w dostawie gazu jest czynnością bardzo kosztowną. Stacja redukcyjno-pomiarowa znajduje się w obszarze wskazanym jako ruiny kościoła św. Jerzego, dlatego wszelkie archeologiczne prace w obrębie stacji wymagają zgody Polskiej Spółki Gazownictwa i są niebezpieczne z uwagi na znajdującą się tam strefę zagrożenia wybuchem. Dlatego nie jest możliwe przeprojektowanie drogi tak, aby wykop pozostał otwarty. Udało się natomiast przeprojektować jezdnię w zakresie głębokości podbudowy oraz przebiegu sieci kanalizacji deszczowej i sieci wodociągowej.

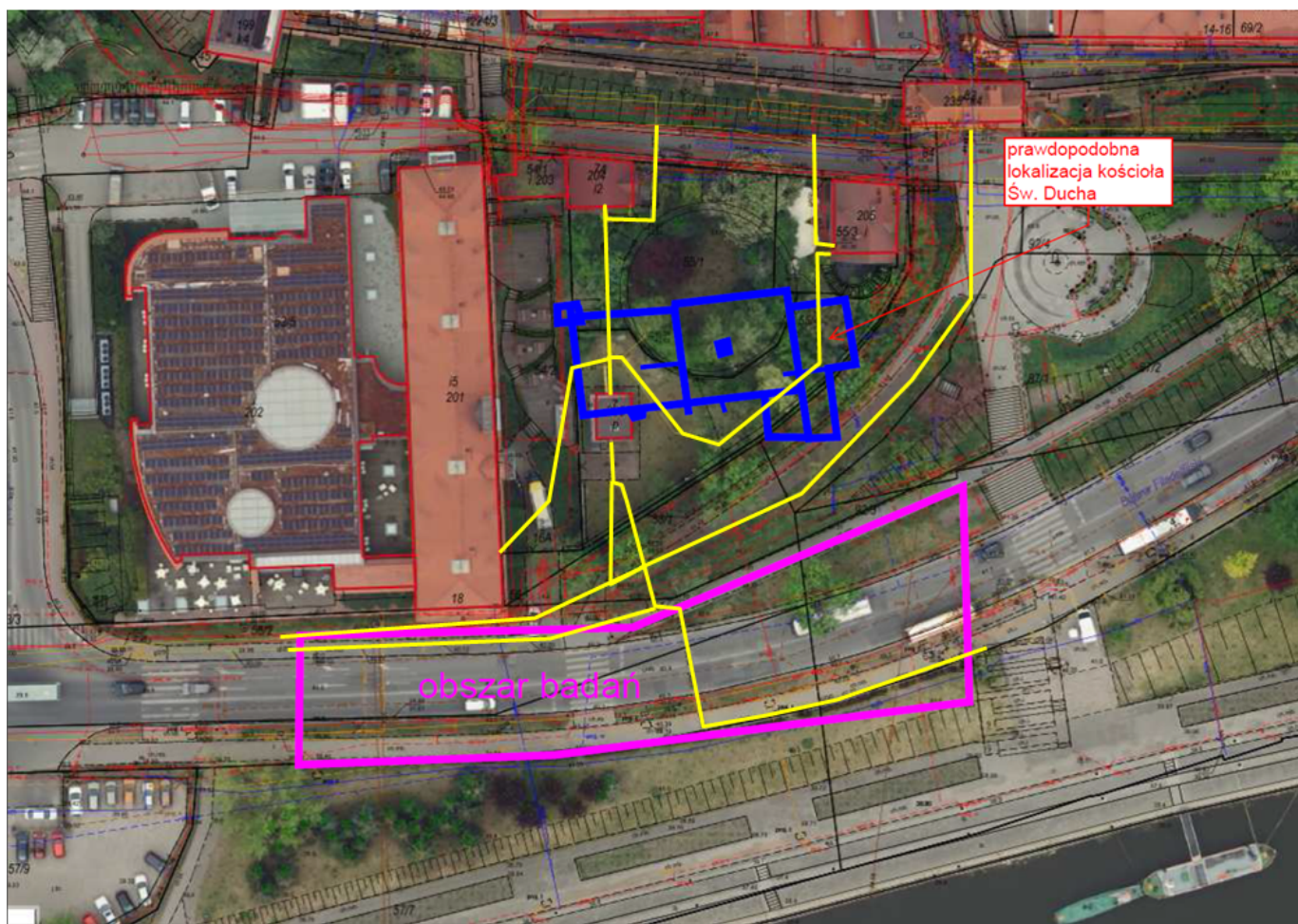
Miasto Toruń jest świadome wartości historycznej odkryć, dlatego **uzgodniony został zakres dodatkowych badań uzupełniających badania archeologiczne, które obejmują:**

- badania geoarcheologiczne datowania nawarstwień osadów oraz budowy geologicznej (PAN);
- badania termoluminescencyjne pobranych próbek cegieł (UMK);
- badania dendrochronologiczne pobranych próbek drewna odsłoniętej podłogi drewnianej (Instytutu Archeologii UMK) celem poddania zabiegom konserwatorskim umożliwiającym jej ewentualną późniejszą ekspozycję muzealną;
- sporządzono skaniny laserowe oraz badania architektoniczne przez Katedrę Konserwatorstwa WSP UMK.

Po raz kolejny GMT potwierdza też, że **odkrycia wymagają wyeksponowania znalezisk** np. w postaci uwidocznienia przebiegu muru w nawierzchni jezdni, grafik,

tablic, makiety i filmów 3D lub innej wizualizacji. Ostateczna forma prezentacji zostanie ustalona po podsumowaniu przeprowadzonych badań.

Jesteśmy też **gotowi do współdziałania w sprawie przebadania terenu na północ od obecnego obszaru badań** oraz jesteśmy zainteresowani zleceniem UMK sporządzenia analizy historyczno-archeologicznej wyprzedzającej badania terenowe, które będą dowiązywać się do aktualnego obszaru badań. **To tam najprawdopodobniej znajduje się kościół Świętego Ducha.**

Przebudowa ulicy Bulwar Filadelfijski, częściowo wraz z sąsiednim terenem, rozpoczęła się w 2022 roku. Zadanie obejmuje 2-kilometrowy pas nabrzeża Wisły pomiędzy mostem kolejowym a granicami przystani AZS, ograniczony z jednej strony korytem Wisły, z drugiej linią murów obronnych Zespołu Staromiejskiego i murami wewnętrznego pierścienia XIX-wiecznej Twierdzy Toruń. W ramach zadania wykonane zostaną ścieżki rowerowe, jezdnie, chodniki i ciągi piesze oraz promenada wzdłuż brzegu Wisły. Powstaną schody terenowe i zejścia do Wisły, a także mała

architektura. Na terenie inwestycji zamontowane będzie docelowo 18 kamer monitoringu miejskiego oraz 2 punkty Wi-Fi na wysokości ul. Żeglarskiej i Łaziennej.

Koszt przebudowy Bulwaru Filadelfijskiego wynosi około 46 mln złotych ze współfinansowaniem ze środków Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych w kwocie 30 mln złotych.

Aktualne zaawansowanie prac ocenia się na ok. 62%.

fot. główne Agnieszka Bielecka

- [Powrót](#)
- [Udostępnij na: X](#)
- [Udostępnij na: FB](#)
- [Drukuj](#)
- [PDF](#)